

Morele dilemma's

Deze periode van de mensheid, is er een vol met morele dilemma's, iedereen heeft er bewust of onbewust voortdurend mee te maken. Het zijn die dingen die je wakker houden s'nachts, die je voelt in je lichaam, als buikpijn, of maagpijn, of hoofdpijn. Deze dilemma's gaan ALTIJD over keuzes die moeilijk zijn omdat als je het ene kiest je het andere schaadt, en je denken en voelen gaat vaak heen en weer van de ene keuze naar de andere, dan weer in je denken dan weer in je voelen. Net zo lang tot je een besluit hebt genomen, en zelfs dan komt de niet genomen keuze, nog vaak aankloppen, s'nachts bv om je te laten weten; he, je hebt nu wel gekozen, maar ben je mij vergeten????

Ik wil een aantal stukken met jullie delen die je inzicht geven in hoe deze dilemma's werken en hoe je op de beste manier een keuze maakt in dergelijke moeilijke situaties. Ik zal steeds een voorbeeld wat ik meemaakte gebruiken om je te laten zien hoe dilemma's in elkaar zitten, en we zullen steeds meer licht werpen op het belang voor jou en je hart en ziel om zorgvuldig en bewust te kiezen, op basis van jouw beginselen...

Het kan je helpen om de komende periode die beslist niet gemakkelijk zal zijn, door te komen zonder jezelf (jouw hart en ziel) of anderen te schaden.

Ik werkte jarenlang als trainer -adviseur voor integriteits- kwesties, en nu besef ik dat alles wat ik hiervoor deed een voorbereiding was voor waar we nu midden in zitten..

Voorbeeld 1: de Wijze arts en de slimme jurist..

Een van de boeiendste en indringendste lessen uit mijn werk mocht ik ervaren toen ik integriteitstrainingen in Nederland en België gaf. Ik begon daar in eerste instantie mee bij overheidsinstellingen. (Ja zult u zeggen dat heeft veel geholpen 😊 kijk eens hoe integer al die ambtenaren zijn). Ik weet dat er door deze cursussen veel mensen bewuster zijn geworden van hun keuzes. Dat al die mensen nu ook integere keuzes maken, kan ik niet beoordelen. Ik denk dat veel van de mensen die mijn workshops hebben gevolgd nu in elk geval stevige morele dilemma's ervaren en daar begint het bewust worden mee.

Later werd ik ook gevraagd voor integriteit -workshops bij bedrijven. Een ervan was Pfizer, die de artsen die ze wilden beïnvloeden, (ja dat zag ik toen ook al heel duidelijk) cadeautjes gaven in de vorm van reizen, spullen, maar ook workshops. Ik werd door deze organisatie gevraagd een workshop integriteit te geven aan huisartsen. Dat was ook de enige uitzondering die ik wilde maken. Integriteit betaald door Pfizer wilde ik wel aanleren aan de huisartsen die normaal gesproken altijd onder een enorme druk staan van de farma-industrie om hun producten te slijten aan hun patiënten.

Het betrof een groep van 14 huisartsen die voor deze workshop hadden gekozen. Mijn methode betrof een helder stappenplan: eerst een gesprek over hoe zij integriteit ervaren, wat 'het' is volgens hen. Uitleggen wat een dilemma is, dan het verschil tussen een 'gewoon' dilemma en een moreel dilemma. In een gewoon dilemma, gaat het erom dat je moet kiezen tussen twee dingen, bijvoorbeeld wat eten we vanavond, worteltjes of sperzieboontjes. Zolang het eten van een van deze groenten niemand kan schaden is het een onschuldig dilemma. Een moreel dilemma heeft als kern dat het altijd gaat om de belangen wensen en rechten van jezelf en anderen. Dus ook hier heb je twee keuzes (of meer) en dan gaat het erom welke keuze recht doet aan alle betrokkenen, en wat je kunt doen als je door je keuze iemand schaadt. Hoe je die schade kunt herstellen of beperken.

Ik bevroeg de groep op dilemma's, hebben jullie die. De meesten beginnen dan te schuiven op hun stoel en dat betekent dat ze direct een dilemma in hun hoofd hebben maar dat nog niet op tafel durven leggen. De eerste huisarts deelde een dilemma, maar dat was vrij eenvoudig en niet heel moeilijk. Langzaam aan kwamen de moeilijke dilemma's op tafel. Men vatte moed en deelde de dingen die er echt toe deden. Zoals het verzoek om euthanasie door iemand met ondraaglijk geestelijk lijden. Of het kindje met een ernstige afwijking wat door een peperdure operatie misschien, heel misschien geholpen zou kunnen worden. En de hoop van de ouders dat ze doorverwezen zouden worden.. naar die peperdure kliniek in Amerika.. Een van de laatste dilemma's die op tafel kwam werd ingebracht door een oudere huisarts. Een ervaren man met veel kennis en wijsheid.

Hij vertelde dat hij, omdat hij al zijn hele werkzame leven in hetzelfde dorp werkte, iedereen daar kende: de ouderen, hun kinderen en hun kleinkinderen. Sommigen waren verhuisd naar andere plaatsen, maar veel van de kinderen die hij op de wereld had helpen komen, woonden in hetzelfde dorp.

Nu was een jong stel naar hem toegekomen met een vraag. Hij kende hun ouders, had hen beiden geboren zien worden, en nu waren ze al een tijdje

getrouwd. Hadden beiden een goede baan, ze hadden inmiddels een mooi huis gebouwd aan de rand van het dorp, en ze hadden een goed welgesteld leven. Meerdere vakanties per jaar, alle twee mooie auto's, in materieel opzicht alles erop en eraan. Nu hun hele leven zo mooi compleet was wilden ze wel aan kinderen beginnen. Maar eerst wilden ze nog hun grote wens uitvoeren: een wereldreis maken. En tja wat was er nu gebeurd, de jonge dame was reeds zwanger. En dat was te vroeg, nog niet passend in hun plannen, of de dokter het 'even' wilde weghalen.

De huisarts vertelde dit met enige emotie. Ik vroeg hem om zijn 'oplossing' nog even voor zich te houden. Dit leek me een prachtig dilemma om met de hele groep te bespreken. Ook omdat ik de reacties op de gezichten van de anderen had gezien. Dit was een thema wat iedereen aansprak.

Ik ging met de hele groep door de zeven stappen van de methode die ik gebruikte:

Ik vroeg elke arts om zich voor te stellen dat het zijn of haar dilemma was. In stap 1 moesten ze kiezen, of ze het wel of niet zouden doen.

We zetten de keuzes tegenover elkaar: ik geef gehoor aan de wens van het jonge stel en stuur hen met een verwijzing naar een abortuskliniek.

Of ik weiger om hen een verwijzing te geven voor zo'n kliniek.

De artsen moesten een voorlopige keuze maken, en ongeveer de helft koos voor het ene en de andere helft de andere optie.

Toen moesten ze hun keuze opschrijven op de volgende manier:

'Ik kies voor het doorverwijzen naar een abortuskliniek en dat is moreel juist, ondanks.... .....En in de ondanks moesten ze het grootste bezwaar opschrijven tegen hun keuze.. Oei dat werd lastig.

Normaal ga je juist je keuze sterker maken, en argumenten voor je keuze geven, niet ertegen, en nu moesten ze het sterkste tegenargument geven. Je voelde direct wat dat deed, want nu moesten ze zich allemaal verdiepen in de kant die ze niet hadden gekozen.. enkelen herzagen hun keuze direct.

De tweede stap was: wie zijn alle betrokkenen in deze beslissing, en daarin moesten allen die op een of andere manier hoe klein ook een plaats krijgen. Dus het stel zelf, de ouders van beiden, de ongeboren baby, de vrienden, de arts, de kliniek waar het mogelijk zou gebeuren etc etc..

Stap 5 gaat erover dat je argumenten geeft voor beide beslissingen: dus je stelt de vraag, waarom zou je het wel doen? En dan komen er allemaal

argumenten voor de keuze om het stel een verwijzing te geven voor een abortus.

Daarna stel je de zelfde vraag voor de andere kant, waarom zou je het niet doen. En ook dan ontstaat een rijtje met argumenten.

Daarna geef ik uitleg over het verschil in argumenten.

Je hebt 'beginsel' argumenten en 'gevolgen' argumenten. Beginselen zijn die 'dingen' (principes of waarden) waarom ooit iets is begonnen. Ofwel in jou ofwel in een organisatie. Beginselen beginnen altijd in jou in je hart...en het zijn dingen als: compassie, rechtvaardigheid, eerlijkheid, weldoen, niet schaden, zorgzaamheid etc.

Gevolgenargumenten zijn redenen die genoemd worden en die gaan over de 'Mogelijke' gevolgen in de toekomst. Dus eigenlijk is dat een 'als- dan' redening. Meestal zijn dat redenen die ontstaan in het denken.. de denkgeest gaat allerlei mogelijk obstakels verzinnen, en oproepen die zouden kunnen plaatsvinden als... indien...'Als dat gebeurt, dan kan er (misschien wel of niet) dat en dat gebeuren. Dat zijn dus eigenlijk in 95% van de gevallen onzekere situaties omdat je nooit zeker kunt weten of dat ook echt gaat gebeuren. Vaak gebeurt er iets anders dan je verwacht.

Dan heb je nog de categorie argumenten die we smoesjes noemen en die hoef ik niet verder uit te leggen.

Na deze uitleg werden alle argumenten bekeken, zijn het gevolgenargumenten of beginselen. En dan is er een gouden vuistregel:

Beginselargumenten gaan altijd voor gevolgenargumenten tenzij de gevolgen zeer extreem zijn.

Bij het beoordelen van de argumenten van beide keuzes, bleek dat de beginselen vooral lagen aan de kant van; het niet verwijzen naar de abortuskliniek. Want voor de andere keuze verwijzen naar de abortuskliniek waren de beginselen heel minimaal, 'genieten' en plezier. Terwijl voor het niet verwijzen kwamen argumenten zoals: niet schaden, welzijn, respect voor leven (allemaal stukjes van de artseneed) De artsen die hadden gekozen voor wel verwijzen begonnen zich ongemakkelijk te voelen.

Toen kwam een slimme arts met een heel duidelijke opmerking naar voren. Natuurlijk niet toevallig was hij behalve huisarts ook jurist voor de Nederlandse vereniging van huisartsen.

Hij zei: ik begrijp niet waarom jullie dit een dilemma vinden, er is geen dilemma; als de zwangerschap nog geen 24 weken is mag die gewoon afgebroken worden. En de meeste artsen houden 22 weken aan. Er is dus geen enkel probleem. Wat zeuren jullie.

Een andere arts zei, ja waarom zou je het niet doen, als jij het niet doet gaan ze naar een andere arts die het wel doet. Klonk ook voor velen heel aannemelijk, ja waarom zou je zo moeilijk doen.

Toen kwam de arts die het dilemma had ingebracht met zijn belangrijkste argument: hij zei: ik ben arts, ik heb ooit met hart en ziel de eed afgelegd dat ik alles zou doen, om elk leven te redden, en niemand te schaden. Dat ik het welzijn van al mijn patiënten zou bevorderen. Het helpen doden van een ongeboren (gezond) kind hoort daar niet onder. Ik heb gewetensnood als ik eraan denk om dit te doen. Ik heb ook mensen in mijn praktijk die geen kinderen kunnen krijgen, en voor mij is het argument van een wereldreis onvoldoende reden om een gezonde zwangerschap te onderbreken. Ik weet ook wel dat ze als ze het perse willen ze naar een andere arts gaan. Maar ik ga het niet doen, want mijn geweten zegt volmondig nee.

Hier was iedereen stil van, weet je zei ik tegen de 'slimme' arts, de jurist. Het wetboek is een hulpmiddel om beslissingen te nemen, maar het kan nooit de plaats van jouw geweten in nemen. Sommige wetten zijn moreel niet juist. Sommige besluiten ook al mogen ze volgens de wet, zijn moreel niet juist. De geschiedenis leert ons dat er vele wetten zijn geweest in het verleden en heden, die moreel zelfs verwerpelijk waren. Mensen die klakkeloos de wetten volgen hebben hun 'geweten' uitbesteed aan het wetboek.

Moreel juiste beslissingen kun je alleen voor jezelf nemen. Waarom? omdat jij ten allen tijde verantwoordelijk blijft voor de beslissingen die je neemt. Niet het wetboek, niet de wet. Jij.....Als je ooit voor je eigen 'hoger zelf', of noem het God, je besluiten mag verantwoorden, geldt alleen jouw besluit en nooit wat wet was.